

Sygn. akt I ACa 1218/09

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Beata Kozłowska /spr./

Sędzia SA – Przemysław Kurzawa

Sędzia SA – Marzanna Góral

Protokolant – st. sekr. sąd. Katarzyna Foltak

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa P. U.

przeciwko (...) spółce z o.o. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 28 maja 2009 r. sygn. akt XVI GC 670/08

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie pierwszym w części w ten sposób, że zasądza od (...) spółki z o.o. w W. na rzecz P. U. kwotę 19.542,10 zł (dziewiętnaście tysięcy pięćset czterdzieści dwa złote dziesięć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 18 września 2008 r. do dnia zapłaty;

- w punkcie drugim w ten sposób, że zasądza od P. U. na rzecz (...) spółki z o.o. w W. kwotę 4.931,81 zł (cztery tysiące dziewięćset trzydzieści jeden złotych osiemdziesiąt jeden groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. oddala apelację w pozostałym zakresie;

3. zasądza od P. U. na rzecz (...) spółki z o.o. w W. kwotę 5.581,34 zł (pięć tysięcy pięćset osiemdziesiąt jeden złotych trzydzieści cztery grosze) tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1218/09

Uzasadnienie:

Powód P. U. wystąpił przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą W. o zasądzenie łącznie kwoty 219 135 zł tytułem części dywidendy za lata obrotowe 2002 - 2005 oraz dywidendy za rok obrotowy 2006, przy czym tytułem dywidendy za 2006 r. powód zażądał kwoty 59 985 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 29 czerwca 2007 r. do dnia zapłaty.

Powód powołał się nieważność uchwał Zgromadzeń Wspólników w przedmiocie podziału zysków oraz mających wpływ na ich podjęcie, kolejnych uchwał o wykluczeniu wspólników i umorzeniu ich udziałów, podwyższeniu kapitału zakładowego i objęciu udziałów przez oznaczonych wspólników.

Pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 28 maja 2009 r. oddalił powództwo i zasądził od P. U. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Kapitał zakładowy pozwanej spółki do dnia 19 sierpnia 2002 r. wynosił 115 000 zł i dzielił się na 230 udziałów po 500 zł każdy. Walne Zgromadzenie Wspólników uchwałą z dnia 19 sierpnia 2002 r. wykluczyło dwóch wspólników ze spółki i umorzyło ich 30 udziałów. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2008r. (sygn. akt XVI GC 724/03) stwierdził nieważność uchwał o wykluczeniu i umorzeniu udziałów J. S. i A. K.. Po stwierdzeniu nieważności uchwały o wykluczeniu wskazanych wspólników i umorzeniu ich 30 udziałów, kapitał zakładowy wynosił 115.000 zł i dzielił się na 230 udziałów.

Walne Zgromadzenie Wspólników uchwałą z dnia 7 września 2002 r. podwyższyło kapitał zakładowy o kwotę 205 000 zł, tj. z kwoty 115 000 zł do kwoty 320 000.zł. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 22 września 2005r. (sygn. akt XVI GC 286/03) stwierdził nieważność uchwał Walnego Zgromadzenia z dnia 7 września 2002r. Wyrok ten jest prawomocny. Kapitał zakładowy nadal wynosił 115 000 zł i dzielił się na 230 udziałów.

Walne Zgromadzenie Wspólników w dniu 3 grudnia 2005r. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki z 320 000 zł na 380 000 zł, tj. o 60 000 zł, poprzez utworzenie 120 udziałów. Uchwała ta została uchylona uchwałą (...) Walnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 23 grudnia 2006r.

Walne Zgromadzenie Wspólników uchwałą z dnia 10 marca 2006r. podwyższyło kapitał z kwoty 115 000 zł do 320 000 zł poprzez utworzenie 410 udziałów po 500 zł każdy. Podwyższenie to zostało wpisane do KRS w dniu 24 maja 2006 r. postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 20 lutego 2007 (sygn. akt XVI GC 608/06) uchylił wskazaną uchwałę Walnego Zgromadzenia o podwyższeniu kapitału o kwotę 205 000 zł. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2008 r. oddalającym apelację (...) Sp. z o.o. (sygn. akt I A Ca 1341/07).

(...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 29 listopada 2006 r. podwyższono wartość nominalną udziałów z 500 zł do 550 zł, podwyższono kapitał zakładowy z 320 000 zł do 322 300 zł, który dzielił się na 586 udziałów. Zarówno podwyższenie kapitału, jak i opisujący ją zapis w umowie spółki, zostały wpisane do KRS w dniu 11 grudnia 2006 r.

(...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z 23 grudnia 2006 r. kapitał zakładowy został podwyższony z kwoty 322 300 zł do kwoty 388 300 zł poprzez utworzenie 120 nowych udziałów o wartości nominalnej po 550 zł każdy. Podwyższenie to zostało wpisane do KRS w dniu 28 grudnia 2006 r. Uchwała ta nie została zaskarżona i wywołuje skutki prawne. Od tej chwili kapitał zakładowy spółki wynosił 388 300 zł i dzielił się na 706 równych udziałów o wartości nominalnej po 550 zł każdy.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego uchwałę z dnia 10 marca 2006r. Walnego Zgromadzenia Wspólników (...) Sp. z o.o. o podwyższeniu kapitału zakładowego o 205 000 zł z kwoty 115 000 zł do 320 000 zł poprzez utworzenie 410 udziałów po 500 zł każdy, Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy postanowieniem z dnia 16 września 2008 r. uwzględnił wniosek pozwanej o zmianę w rejestrze przedsiębiorców - poprzez wpisanie nowej wysokości kapitału

zakładowego spółki wynoszącego 183 300 zł (388.300 zł – 205 000 – 183 300 zł). Od tej pory kapitał zakładowy wynosił 183 300 zł i dzielił się na 296 udziałów po 550 zł każdy.

Uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 20 września 2006r. 32 udziały powoda zostały przymusowo umorzone z czystego zysku.

(...) Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 28 czerwca 2007r., którą omyłkowo oznaczono datą 28 czerwca 2006r., dokonano podziału dywidendy za rok obrotowy 2006. Zysk spółki za rok obrachunkowy 2006 wyniósł 431 147,80 zł. Ten podział dywidendy za rok 2006 nastąpił z pominięciem powoda, który nie otrzymał żadnej kwoty z tego tytułu.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 18 grudnia 2007r. (sygn. akt XVI GC 939/06) uchwała o przymusowym umorzeniu 32 udziałów powoda została uchylona. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 sierpnia 2008 r., apelacja (...) Sp. z o.o. została oddalona (sygn. akt I ACa 451/08).

Pismem z dnia 3 września 2008r. powód wezwał pozwaną spółkę do wypłaty części dywidendy za rok 2006r. Pozwana spółka uznała roszczenia dotyczące wypłaty dywidendy za rok 2006 za bezpodstawne oraz wezwała powoda do uiszczenia kwoty 17 600 zł tytułem opłacenia 32 udziałów o wartości nominalnej po 550 zł każdy. Kwotę obejmującą wartość nominalną udziałów wypłacono wcześniej powodowi - w związku z umorzeniem udziałów. Powód nie dokonał ponownej wpłaty należności za udziały.

Zdaniem Sądu Okręgowego kluczowe jest ustalenie, jakie skutki wywołuje prawomocny wyrok sądu stwierdzający nieważność uchwały walnego zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a jakie wyrok uchylający taką uchwałę. Od tego bowiem zależy ustalenie jaka była wysokość kapitału zakładowego pozwanej spółki w chwili podjęcia uchwał o podziale zysku spółki za lata obrotowe 2002-2005 oraz czy powodowi należy się dywidenda za rok obrotowy 2006.

Sąd Okręgowy, powołując art. 249 § 1 k.s.h. i art. 254 k.s.h. stwierdził, że wyrok uchylający uchwałę wywołuje jedynie skutki ex nunc, tj. od chwili uprawomocnienia się wyroku uchylającego uchwałę. Przyjęcie odmiennego zapatrywania prowadziłoby do wniosku, że skutki uchylenia uchwały oraz stwierdzenia jej nieważności są tożsame, co podważałoby sens wprowadzenia przez ustawodawcę dwóch odrębnych form eliminowania uchwał z obrotu prawnego. Skoro w kodeksie spółek handlowych ustanowione zostały odrębne przesłanki uchylenia i stwierdzenia nieważności uchwały oraz odrębne terminy wnoszenia powództw niedopuszczalne jest uznanie, iż wyrok uchylający powództwo o uchylenie wywołuje identyczne skutki prawne jak wyrok stwierdzający nieważność uchwały. Obok powództwa o uchylenie uchwały (zaskarżenie) możliwe jest wniesienie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały. Powództwo to jest szczególnym rodzajem powództwa o ustalenie. Przypadek, który reguluje art. 252 k.s.h., dotyczy sytuacji, gdy zapadła uchwała jest sprzeczna z ustawą. W konsekwencji podjęcie uchwały sprzecznej z przepisami powoduje na podstawie art. 58 k.c. bezwzględną nieważność uchwały. Nieważność powstaje z mocy samego prawa i datuje się od samego początku, tzn. od chwili dokonania nieważnej czynności (ab initio - ex tunc), jednak musi zostać stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu. Sąd stwierdził, że wyrok uchylający uchwałę wywołuje skutki ex nunc, tj. od chwili uprawomocnienia się wyroku, wyrok stwierdzający nieważność uchwały skutki ex tunc, tj. od początku, co oznacza że nieważną uchwałę traktuje się jakby nigdy nie istniała i nie wywołuje ona żadnych skutków prawnych.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska powoda, iż wszystkie zgromadzenia wspólników pozwanej spółki, na które po dniu 19 sierpnia 2002r. nie zaproszono wspólników A. K. (2) i J. S. (2), a po dniu 20 września 2006 r. także P. U., nie zapewniając im możliwości wykonywania prawa głosu posiadanymi udziałami, należy traktować jako zwołane z naruszeniem prawa, co skutkuje z mocy prawa nieważnością podejmowanych uchwał. Stanął na stanowisku, iż stwierdzenia nieważności tych uchwał można żądać jedynie w drodze powództwa, ewentualnie zarzutu (w tym przypadku pozwanej), bowiem podjęcie uchwały sprzecznej z ustawą albo umową spółki (art. 252 k.s.h.) nie powoduje jej nieważności z mocy samego prawa. Takie wadliwe uchwały funkcjonują w obrocie prawnym, dopóki nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu ich nieważność. Przyjęcie odmiennego stanowiska

powodowałoby naruszenie zasady pewności obrotu i mogłoby godzić zarówno w dobro samej spółki, jak i interesy jej kontrahentów.

Konsekwentnie, Sąd I instancji stwierdził, że żadna z uchwał o podziale i wypłacie dywidendy za okres 2002-2006 nie została przez powoda zaskarżona, zatem nadal funkcjonują w obrocie prawnym i wywołują określone w nich skutki.

Jeśli chodzi o roszczenie wypłaty dywidendy za rok obrotowy 2006, to Sąd Okręgowy uznał je za bezzasadne i wskazał, że uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej spółki z dnia 20 września 2006 r. wszystkie udziały powoda zostały przymusowo umorzone z czystego zysku i nie był wspólnikiem pozwanej. Wprawdzie przedmiotowa uchwała została uchylona wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie, jednak wywołał on skutki prawne od uprawomocnienia się, tj. od dnia 26 sierpnia 2008r. Brak podstaw do przyjęcia, że w dniu 28 czerwca 2007r., czyli w dacie podjęcia uchwały o podziale zysku za 2006 r., powód był wspólnikiem pozwanej spółki. W tym dniu powód nie posiadał żadnych udziałów w spółce, a w myśl art. 193 § 1 k.s.h. uprawnionymi do dywidendy za dany rok obrotowy są wspólnicy, którym udziały przysługiwały w dniu powzięcia uchwały o podziale zysku. Zatem powód nie jest uprawniony do dywidendy za 2006r.

Powyższy wyrok powód zaskarżył apelacją w całości, zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności przez przyjęcie, że w obrębie spółki i stosunków między wspólnikami uchwała podjęta z pokrzywdzeniem wspólnika a następnie uchylona prawomocnym wyrokiem wywołuje skutki dopiero od uprawomocnienia się wyroku, czyli ex nunc,
- pominięcie istniejącego stanu faktycznego, tj. zaistnienia i trwania skutków pokrzywdzenia powoda jako wspólnika wynikających z uchwał uchylonych prawomocnymi wyrokami sądu,
- sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału przez przyjęcie, że „uchwały o podziale dywidendy podjęte w pozwanej spółce odnosiły się nie wyłącznie do określenia kwoty zysku do podziału i zasady podziału, lecz odnosiły się wprost w swojej treści do nieprawidłowych i nieważnych ilości udziałów przypisywanych sobie na podstawie uchylonych prawomocnymi wyrokami uchwał przez wspólników działających z pokrzywdzeniem powoda”.

Podnosząc te zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie powództwa oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Wyrokiem częściowym z dnia 6 września 2011 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda w części zaskarżającej wyrok oddalający powództwo o zapłatę kwoty 159 150 zł z ustawowymi odsetkami, dochodzonej tytułem dywidendy za lata 2002-2005.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W związku z treścią wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 września 2011 r. przedmiotem rozpoznania jest jedynie apelacja w zakresie oddalenia powództwa co do kwoty 59 985 zł, dochodzonej tytułem dywidendy za 2006 r.

Po wydaniu zaskarżonego wyroku zapadły następujące orzeczenia, dotyczące uchwał pozwanej Spółki, mające związek z roszczeniami dochodzonymi w obecnym postępowaniu:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2009 r. (I CSK 510/08) uchylający wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29 kwietnia 2008r. (I A Ca 1341/07) oddalający apelację spółki (...) od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 lutego 2007r., uchylającego uchwałę (...) z dnia 10 marca 2006r. w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego spółki o kwotę 205 000 zł i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania. Kolejny wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia

2011r. (I A Ca 860/09) zmienił wyrok Sądu I instancji poprzez oddalenie powództwa, a Sąd Najwyższy dnia 10 maja 2012 r. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej,

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2009 r. (I CSK 94/09) uchylający wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26 sierpnia 2008r. (I A Ca 451/08) oddalający apelację od wyroku Sądu Okręgowego uchylającego uchwałę NZW z dnia 20 września 2006r. w przedmiocie przymusowego umorzenia 32 udziałów P. U. i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania oraz ponowny wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5 lipca 2012 r. oddalający apelację pozwanej spółki,

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 r. (I CSK 530/09) oddalający skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 20 lutego 2009r. (I A Ca 952/08) stwierdzającego nieważność uchwały (...) z dnia 20 września 2006r. w przedmiocie umorzenia jednego udziału wspólnika W. K..

Prawomocne zakończenie postępowania co do uchwały umarzającej 32 udziały powoda, jak stwierdził Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku częściowego, ma prejudycjalne znaczenie dla oceny legitymacji czynnej prawno-materialnej powoda. Przesądza on, czy i ile udziałów przysługiwało powodowi w roku obrachunkowym 2006.

Wobec prawomocnego oddalenia apelacji pozwanej spółki od wyroku uchylającego uchwałę zgromadzenia wspólników pozwanej spółki z dnia 20 września 2006r. w przedmiocie przymusowego umorzenia 32 udziałów P. U., w pierwszej kolejności koniecznym jest dokonanie oceny jakie skutki to orzeczenie wywołało - wsteczne czy tylko następcze, jak przyjął Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie. To z kolei przesądzi czy udziały te przysługiwały powodowi w dniu powzięcia uchwały o podziale zysku i czy był on uprawniony do dywidendy za rok obrotowy 2006.

Sąd Okręgowy oddalił roszczenia powoda, uznając, iż wyrok uchylający uchwałę umarzającą 32 udziały powoda wywołuje skutki jedynie ex nunc, i w konsekwencji uznał, iż w dniu powzięcia uchwały o podziale zysku za 2006 r. powód nie miał statusu wspólnika upoważnionego do udziału w zysku.

Powód w swej apelacji zakwestionował stanowisko Sądu Okręgowego i w ocenie Sądu Apelacyjnego zarzut ten jest zasadny.

Prawdą jest, iż kwestia skutków uchylenia uchwały zgromadzenia wspólników budzi kontrowersje w doktrynie prawniczej, tym niemniej, nie ma racji Sąd Okręgowy, iż pogląd o tym, że uchylenie uchwały w stosunkach między wspólnikami a spółką rodzi skutki ex tunc, jest poglądem odosobnionym. Jak słusznie wskazał powód w swej apelacji, szereg przedstawicieli doktryny opowiada się za takim właśnie rozwiązaniem.

Jedynie zatem dla zobrazowania wielości tego typu poglądów wskazać należy na następujące wypowiedzi doktryny, w których taki właśnie pogląd został zaprezentowany: A. Kidyba, Komentarz KSH, t. 1, s. 1140; S. Sołtysiński (w:) System prawa prywatnego..., t. 17B, s. 601; J. Frąckowiak (w:) Komentarz KSH, pod red. K. Kruczałaka, s. 690; M. Spyra (w:) System prawa handlowego..., t. 2B, s. 488; K. Strzelczyk (w:) Komentarz KSH. Spółka z o.o., s. 501; R. Pabis, Spółka z o.o..., s. 401; M. Michalski, Spółka..., s. 417; J.P. Naworski (w:) Komentarz KSH. Spółka akcyjna, s. 816; E. Marszałkowska-Krześ (w:) Spółka akcyjna..., pod red. J. Okolskiego, s. 294; K. Kopaczyńska-Pieczniak, Spółka..., s. 549; J. Napierała, T. Sójka (w:) Prawo spółek..., pod red. A. Kocha, J. Napierały, s. 471; E. Bieniek-Koronkiewicz (w:) Prawo gospodarcze..., s. 304; T. Dziurzyński, Z. Fenichel, M. Honzatko, Komentarz KH, s. 269; L. Peiper, Komentarz..., s. 282; J. Tomkiewicz, J. Bloch, Spółki..., s. 169; A. Koch, Charakter sankcji wobec sprzecznych z prawem uchwał spółek kapitałowych, PPH 2007, nr 2, s. 4; W. Popiołek, Nieważność uchwały zgromadzenia wspólników zawierającej zgodę na zbycie udziałów, Glosa 2007, nr 3, s. 21; A. Gierat, Zaskarżanie uchwał..., s. 134; R. Reczek, Przesłanki zaskarżenia uchwał..., s. 27; R. Flejszar, S. Koczur, Moc wiążąca uchwał organów spółek kapitałowych wobec osób trzecich, PS 2009, nr 7-8, s. 5; M. Gutowski, Wzruszalność..., s. 236.

W świetle wyżej wskazanych wypowiedzi co prawda wyrok sądu uchylający uchwałę zgromadzenia wspólników ma charakter konstytutywny, a więc do chwili uprawomocnienia orzeczenia uchwała wiąże organy spółki i jej wspólników, to jednak powództwo o uchylenie uchwały zmierza do unicestwienia jej skutków ex tunc z ograniczeniami, jakie

wynikają z art. 254 § 2 oraz art. 427 § 2 k.s.h., które przewidują, że wyrok uchylający uchwałę nie ma skutku wobec osób trzecich działających w dobrej wierze.

Również K. Zawada, Zaskarżanie uchwał wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy w: Księga pamiątkowa dedykowana S. Sołtysińskiemu s. 599, stwierdził, że co do praktycznych konsekwencji sankcja z art. 249 k.s.h. jest zbieżna z sankcją wynikającą z art. 252 i 425 k.s.h. Również T. Szczurowski w: „Wadliwość czynności prawnych spółek kapitałowych na tle sankcji kodeksu cywilnego” stwierdził, że „wyrok uchylający uchwałę ma skutek *ex tunc* – wzrusza uchwałę od chwili jej podjęcia, co również jest charakterystyczne dla sankcji nieważności względnej (...) Jednocześnie wyrok ten ma charakter konstytutywny, co oznacza, że dopiero on wywołuje skutek uchylenia uchwały, wcześniej natomiast wadliwość ta nie może być uwzględniana przez sąd z urzędu.(...) Kodeks spółek handlowych przewiduje konwalidację milczącą wadliwej uchwały wskutek upływu terminu do wytoczenia powództwa o jej uchylenie. Przedmiotowa sankcja spełnia więc wszystkie cechy nieważności względnej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prezentując swój pogląd nie rozważył wszystkich argumentów, które prezentowane są w wyżej wskazanych wypowiedziach doktryny.

Sąd Apelacyjny podziela w pełni wyżej wskazane poglądy i uznaje, że w świetle art. 254 § 1 k.s.h. przyjęc należy, że nie tylko wyrok stwierdzający nieważność uchwały, ale i wyrok uchylający uchwałę zgromadzenia wspólników wzrusza uchwałę od chwili jej podjęcia, a więc wywołuje skutki *ex tunc*. Gdyby wyrok uchylający uchwałę miał wywoływać jedynie skutki *ex nunc*, wówczas zbędnym byłby przepis art. 254 § 1 k.s.h., który przesądza o skuteczności czynności prawnych już dokonanych przez spółkę, jedynie wówczas, gdy osoba trzecia była w dobrej wierze. Poza tym, w ocenie Sądu Apelacyjnego przeciwny pogląd skutkowałby w istocie iluzorycznością ochrony na gruncie art. 249 k.s.h., bowiem nie pozwałaby na odwrócenie skutków uchwał wspólników sprzecznych z umową spółki, bądź dobrymi obyczajami i godzących w interesy spółki lub mających na celu pokrzywdzenie wspólnika, czego klasycznym przykładem byłaby możliwość pozbawiania wspólnika udziału w zysku poprzez podejmowanie uchwał naruszających postanowienia umowy spółki, czy też dobre obyczaje.

Co prawda, jak wskazuje pozwana spółka w wyroku z dnia 24 czerwca 2009 r. I CSK 510/08 Sąd Najwyższy stwierdził, że inne są przesłanki uchylenia uchwały wspólników (art. 249 § 1 k.s.h.) a inne stwierdzenia nieważności takiej uchwały (*ex nunc*, *ex tunc*, aczkolwiek jest to sporne), tym niemniej, w sytuacji, gdy sam Sąd Najwyższy wskazuje na spory w doktrynie, i kwestii skutków uchylenia uchwały nie przesądził jednoznacznie, a jedynie zasygnalizował rozbieżności poglądów w tej kwestii, to w ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do przyjęcia, że pogląd o skutkach *ex nunc* orzeczenia uchylającego uchwałę zgromadzenia wspólników jest ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego czy orzecznictwie sądów powszechnych.

Przyjmując zatem, że prawomocny wyrok uchylający uchwałę zgromadzenia wspólników pozwanej spółki o umorzeniu 32 udziałów powoda wzruszył tę uchwałę od chwili jej podjęcia, przyjęc należy, iż powód miał status wspólnika zarówno w 2006 r., jak i w dniu podjęcia uchwały o podziale dywidendy, a co za tym idzie, nie utracił też prawa do dywidendy.

Tym niemniej, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zachodzi konieczność dokonania oceny jak należna powodowi dywidenda winna być ustalona i czy mogą być w tym zakresie brane pod uwagę zarzuty wysuwane wobec uchwał wspólników pozwanej spółki, które nie zostały zaskarżone. Kwestie te były już przedmiotem oceny Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie.

Otóż, w wyroku częściowym z dnia 6 września 2011 r. Sąd Apelacyjny stwierdził, że bezskuteczny upływ terminów do wystąpienia z roszczeniem o uchylenie uchwały lub o stwierdzenie nieważności uchwały wyklucza możliwość wniesienia przez osoby uprawnione w oparciu o art. 250 i art. 252 § 1 k.s.h. innego powództwa mającego za przedmiot bezpośrednio wzruszenie kwestionowanej uchwały. Przepis art. 252 § 4 k.s.h. stwierdza bowiem, że upływ terminów do wniesienia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały określonych w § 3 nie wyłącza możliwości podniesienia zarzutu nieważności uchwały. Użycie zwrotu „zarzut” oznacza, że nie może być uwzględniany przez sąd

z urzędu oraz że może być powołany jedynie jako argument zaczepno-obronny, zatem przez stronę pozwaną. Strona powodowa powinna bowiem opierać powództwo na twierdzeniach, składających się na jego podstawę faktyczną, a nie na zarzutach. Oznacza to, że kognicja sądu w postępowaniu, w którym podniesiono zarzut nieważności uchwały jest ograniczona do badania, czy istotnie daną uchwałę należy uznać za nieważną i odpowiednio do oceny, że ex tunc nie wywołała ona żadnych skutków prawnych, pomimo iż nie została wprost wyeliminowana orzeczeniem z obrotu prawnego. Nie należy jej rozszerzać o badanie nieważności innych wcześniejszych uchwał i czynności (z wyjątkiem respektowania skutków wskazanego wyżej związania prawomocnym orzeczeniem).

W konsekwencji przyjęć należy, iż tak jak w wyroku częściowym dotyczącym roszczeń z poprzednich lat, tak i w przypadku uchwały o podziale dywidendy, która nie została zaskarżona, powód nie może skutecznie dochodzić roszczenia o dopłatę zysku za 2006 r. z powołaniem na twierdzenie, że w wyniku stwierdzenia nieważności (niekwestionowanych i niezaskarżonych uprzednio przez niego) wcześniejszych uchwał dotyczących umorzenia udziałów innych wspólników, podwyższenia kapitału zakładowego i objęcia udziałów przez innych wspólników doszło do nieprawidłowego ustalenia składu osobowego spółki, wadliwego zwoływania zgromadzeń wspólników, nie uczestniczenia w nich osób uprawnionych, co skutkowało nieważnością wszystkich podjętych uchwał, włącznie z tymi, które dotyczyły podziału zysków. Brak bowiem podstawy prawnej umożliwiającej reaktywację uprawnienia do oceny legalności i zasadności wcześniejszych uchwał wskazanych przez powoda.

Jeśli chodzi o prawo powoda do dywidendy za 2006 r. to sytuacja uległa o tyle zmianie, że również powództwo o uchylenie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego podjętej dnia 10 marca 2006 r. zostało prawomocnie oddalone. Inne uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego nie zostały zaskarżone, zatem wiążą zarówno spółkę, jak i powoda będącego wspólnikiem pozwanej spółki.

W konsekwencji przyjęć należy, iż w momencie podejmowania uchwały o podziale zysku za 2006 r. z dnia 28 czerwca 2007 r. kapitał zakładowy pozwanej spółki wynosił 388 300 zł i dzielił się na 706 udziałów.

Kwota przeznaczona do podziału to 431 147,80 zł. Oznacza to, że na jeden udział przypada kwota 610,69 zł dywidendy. Powód dysponował 32 udziałami, zatem przypadająca na powoda część dywidendy to łącznie kwota 19 542,10 zł.

Taką kwotę pozwana spółka winna była, zdaniem Sądu Apelacyjnego, wypłacić powodowi. Zatem w tym zakresie powództwo jest zasadne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do uznania, że roszczenie powoda jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Kwestia dokapitalizowania spółki na skutek wadliwego podwyższenia kapitału zakładowego w 2002 r. nie może skutkować pozbawieniem powoda prawa do dywidendy za 2006 r. Powód nie miał żadnego obowiązku uczestniczenia w dokapitalizowaniu spółki. Również kwestia rozliczeń pomiędzy powodem a pozwaną spółką w związku ze zwrotem wpłat na udziały, będącym skutkiem umorzenia udziałów powoda nie uzasadnia oddalenia powództwa w niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy umorzenie to, jak wynika z prawomocnego orzeczenia sądu, było wadliwe. Brak jest podstaw do uznania, że roszczenie powoda jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, gdy pozwana spółka ma prawo dochodzenia swych roszczeń od powoda.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanej spółki na rzecz powoda kwotę 19 542,10 zł. Odsetki ustawowe od tej kwoty z tytułu opóźnienia zostały zasądzone od dnia 18 września 2008 r., pomimo tego, że powód żądał odsetek od dnia 29 czerwca 2007 r. W myśl art. 193 § 4 k.s.h. dywidendę wypłaca się w dniu określonym w uchwale wspólników. Jeżeli uchwała wspólników takiego dnia nie określa, dywidenda jest wypłacana w dniu określonym przez zarząd.

Uchwała wspólników z dnia 28 czerwca 2007 r. o podziale dywidendy za 2006 r. nie określa daty wypłaty dywidendy. Powód, na którym spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu, nie wykazał jaki dzień został określony przez zarząd za dzień wypłaty dywidendy. W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał, że powód może żądać odsetek od dnia wezwania do zapłaty. Powód skierował do pozwanej wezwanie do wypłaty dywidendy w dniu 3 września 2008 r. Biorąc pod

uwagę okres 14 dni niezbędny do dotarcia tego wezwania do zapłaty do pozwanej spółki, Sąd Apelacyjny uznał, że odsetki należą się powodowi od dnia 18 września 2008 r.

Konsekwencją zmiany rozstrzygnięcia co do roszczenia głównego była zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu dokonana w oparciu o art. 100 k.p.c.

Powód wygrał w 9 %, dlatego też powinien ponieść 91% kosztów procesu.

Powód poniósł koszty 18 174 zł, a pozwana spółka w kwocie 7 217 zł, czyli razem koszty procesu wyniosły 25 391 zł. Powód winien ponieść 91 % z tej kwoty, czyli 23 105,81 zł, a poniósł 18 174 zł, czyli winien zwrócić pozwanemu 4 931, 81 zł. W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim przez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kwoty 4 931, 81 zł.

W pozostałym zakresie, co do roszczenia o dywidendę za 2006 r. powództwo zostało oddalone w oparciu o art. 385 k.p.c.

Koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym poniesione przez powoda to opłata od apelacji w kwocie 10 957 zł. Koszty poniesione przez pozwaną spółkę to wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 7 217 zł ustalone w oparciu o § 6 ust. 7 pkt w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.). Łącznie koszty postępowania apelacyjnego to kwota 18 174 zł. Powód wygrał w 9 %, powinien ponieść 91 % tych kosztów, czyli 16 538,34 zł. Powód poniósł koszty w kwocie 10 957 zł, winien zatem zwrócić pozwanej spółce koszty w kwocie 5 581,34 zł.